

O'ZBEKISTONDAGI EKOLOGIK MUAMMOLAR

Zafarjon Orifov Ro'zimatjon o'g'li

Talaba Far'gona politexnika instituti, Farg'ona shahri

Email: zafarjonorifov9@gmail.com

Annotatsiya: Inson omillari – bu tabiat va atrof-muhitga inson faoliyatining bevosita yoki bilvosita ta'sirini ifodalovchi jarayonlardir. Ushbu omillar ko'pincha ekologik muammolar va resurslarning degradatsiyasiga olib keladi. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan davlatlarda inson omillarining atrof-muhitga ta'siri dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Аннотация: Человеческий фактор – это процессы, которые представляют собой прямое или косвенное воздействие деятельности человека на природу и окружающую среду. Эти факторы часто приводят к экологическим проблемам и деградации ресурсов. В развивающихся странах, таких как Узбекистан, влияние человеческого фактора на окружающую среду является одной из актуальных проблем.

Abstract : Human factors are processes that represent the direct or indirect impact of human activity on nature and the environment. These factors often lead to environmental problems and resource degradation. In developing countries like Uzbekistan, the impact of human factors on the environment is one of the urgent issues.

Kalit so'zlar: tabiat, ekologiya, atrofuhit, resurs, suv, energiya, quyosh, shamol, gidroenergetika, energiyao'simlik, ob-havo, issiqxona, global, tuproq, orol, dengiz, ko'mir, neft, gaz, chiqindi, infratuzilma, sug'orish tizimi, o'g'it, kimyo, tog'-kon, sanoat, eroziya.

Keywords: Nature, Ecology, Rank, Rank, Hydroperic, Engineering, Weather, Hydropower, Global, Aral, Global, Coal, Net, Gas, Gas, Gas , infrastructure, irrigation system, fertilizer, chemistry, mining, industrial, erosion.

Ключевые слова: природа, экология, ранга, ранга, гидроперные, инженерии, погода, гидроэнергетика, глобальный, арал, глобальный, уголь, сеть, газ, газ, газ, инфраструктура, ирригационная система, удобрения, химия, горнодобывающая промышленность, промышленность, эрозия.

Inson omillarining oqibatlari Ekologik muammolar: Havoning ifloslanishi nafaqat tabiatga, balki inson salomatligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Suv va tuproqning degradatsiyasi qishloq xo'jaligi mahsuldorligini pasaytirmoqda. Iqlim o'zgarishi: Issiqxona gazlarining ko'payishi global isishni kuchaytiradi. Ekstremal ob-havo hodisalari – qurg'oqchilik, sel va dovullar ko'paymoqda. Biologik xilma-xillikning yo'qolishi: O'simlik va hayvonlarning tabiiy yashash muhitlari qisqarmoqda. Ayrim

turlar yo'q bo'lib ketish xavfi ostida. Sog'liq muammolari: Ifloslangan havo va suv nafas yo'llari va boshqa kasalliklarni keltirib chiqaradi. Inson omillariga qarshi choralar

Inson omillariga qarshi choralar haqida kengroq ma'lumot

Inson omillari tufayli atrof-muhitga yetkazilgan zararlarni kamaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun quyidagi asosiy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda:

1. Sanoat va chiqindilarni boshqarish: Sanoat chiqindilarini kamaytirish: Zavod va fabrikalarda chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalarini joriy etish. Misol: Olmaliq kon-metallurgiya zavodida chiqindilarni qayta ishlash loyihalari. Havo ifloslanishini nazorat qilish: Sanoatda zararli gaz chiqindilarini cheklovchi texnologiyalarni joriy qilish. Qattiq chiqindilarni boshqarish: Chiqindilarni saralash va qayta ishlash tizimini rivojlantirish. Poligonlarni modernizatsiya qilish va noqonuniy chiqindi to'kishni oldini olish.

2. Qishloq xo'jaligi va yer resurslarini boshqarish: Sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish: Tomchilatib sug'orish, yomg'ir latib sug'orish kabi suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy qilish. Sug'orish kanallarini betonlash orqali suv yo'qotilishini kamaytirish.

Kimyoviy moddalar ta'sirini kamaytirish: Ekologik toza agrotexnologiyalarni rivojlantirish.

Sho'rlangan yerlarni tiklash: Drenaj tizimlarini rivojlantirish va yer melioratsiyasini kuchaytirish.

3. Transport sohasida chora-tadbirlar: Ekologik toza transport: Elektromobillar va gaz bilan ishlaydigan transport vositalaridan foydalanishni rag'batlantirish.

Jamoat transportini rivojlantirish: Toshkent va boshqa yirik shaharlarda metro va avtobus tizimini takomillashtirish. Transport chiqindilarini kamaytirish: Avtomobil yoqilg'isini yanada samarali yoqish texnologiyalarini joriy qilish.

4. Energiya ishlab chiqarishda islohotlar: Muqobil energiya manbalari: Quyosh, shamol va gidroelektr stansiyalarini kengaytirish. Masalan, Samarqand va Buxoroda qurilayotgan quyosh elektr stansiyalari. Energiya samaradorligi: Zavodlar va uy-joylarda energiyani tejaydigan texnologiyalarni qo'llash. Ko'mir va neft iste'molini qisqartirish: Atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan energiya manbalarini rivojlantirish.

5. Tabiiy resurslarni tiklash va himoya qilish: O'rmonlashtirish va yashil hududlarni kengaytirish: "Yashil makon" loyihasi doirasida daraxt ekish. Cho'llanishga qarshi o'rmonlashtirish loyihalarini amalga oshirish. Tabiatni muhofaza qilish hududlarini kengaytirish: Qoraqalpog'istonda Orolbo'yi ekologik zonalarini tashkil etish. Milliy bog'lar va qo'riqxonalarining sonini ko'paytirish.

6. Ijtimoiy va iqtisodiy chora-tadbirlar

Maktab va universitetlarda ekologik muammolar bo'yicha darslarni joriy qilish.

Aholi o'rtasida ekologik aksiyalar va kampaniyalar tashkil etish.

Iqtisodiy rag'batlantirish: Ekologik toza mahsulot ishlab chiqaruvchilarga soliq imtiyozlari berish.

Suv va energiya tejashga yo'naltirilgan innovatsiyalarni moliyalashtirish.

7. Orolbo'yi inqiroziga qarshi chora-tadbirlar. Tuzli cho'llarni o'rmonlashtirish: Saxoviy daraxtlar ekish orqali cho'llanishning oldini olish. Mahalliy aholini qo'llab-quvvatlash: Suv ta'minotini yaxshilash va ish o'rinlarini yaratish.

Orol dengizining qoldiqlarini tiklash loyihalari: Sun'iy suv havzalarini yaratish. Qolgan suv resurslarini tejash va samarali foydalanish.

Xulosa sifatida aytishimiz mumkin Inson omillarining salbiy ta'sirini kamaytirish nafaqat davlat siyosatiga, balki har bir insonning ekologik ongiga bog'liq. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish, xalqaro tajribadan foydalanish va aholini ekologik xabardor qilish orqali ekologik barqarorlikka erishish mumkin.

Adabiyotlar

1. Каримова Д.А. Экологик кимё дарслик. Ўзбекистон республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2019 йил 2-майдаги 394 сон буйруғи.
2. Sanoat chiqindilarini tozalash texnologiyasi asoslari. M N Musayev O'zbekiston Faylasuflari milliy jamiati nashriyoti Toshkent nashriyoti 2011 yil
3. G.Y.Gadoyeva, D.A.Karimova ENERGETIKA TIZIMI VA ATROF-MUHIT EKOLOGIIYASI MUAMMOLARI // Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. 2022. №16. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/energetika-tizimi-va-atrof-muhit-ekologiyasi-muammolari> (дата обращения: 24.10.2023).